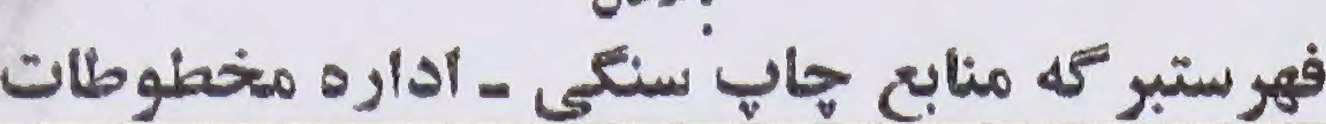
2

باسمه تعالی

شماره ثبت: ۱۹۸۶

رده‌بندی دیویی: ۱۳۵۱ ۴۱۹ ت ۸فا۱/۵

سرشناسه: -

عنوان قراردادی: -

عنوان: تذکره الغیبیه فی ترقی الصوفیه

کاتب: تاریخ کتابت:

محل نشر: بمبئی ناشر: باهتمام میرزا محمد مفتاح شاه تاریخ نشر: ۱۳۵۱ ق

صفحه شمار: ۱۶ ص [۲] ص مصور☐ درسی☐ گراور یا افست☐

زبان: فارسی ابعاد: ۱۱ × ۱۷ نوع خط: نستعلیق

روش تهیه: وقفی☐ اهدایی☐ خریداری☑ ارسالی☐

توضیحات: خریداری تاریخ ثبت: اسفند ۱۳۲۷

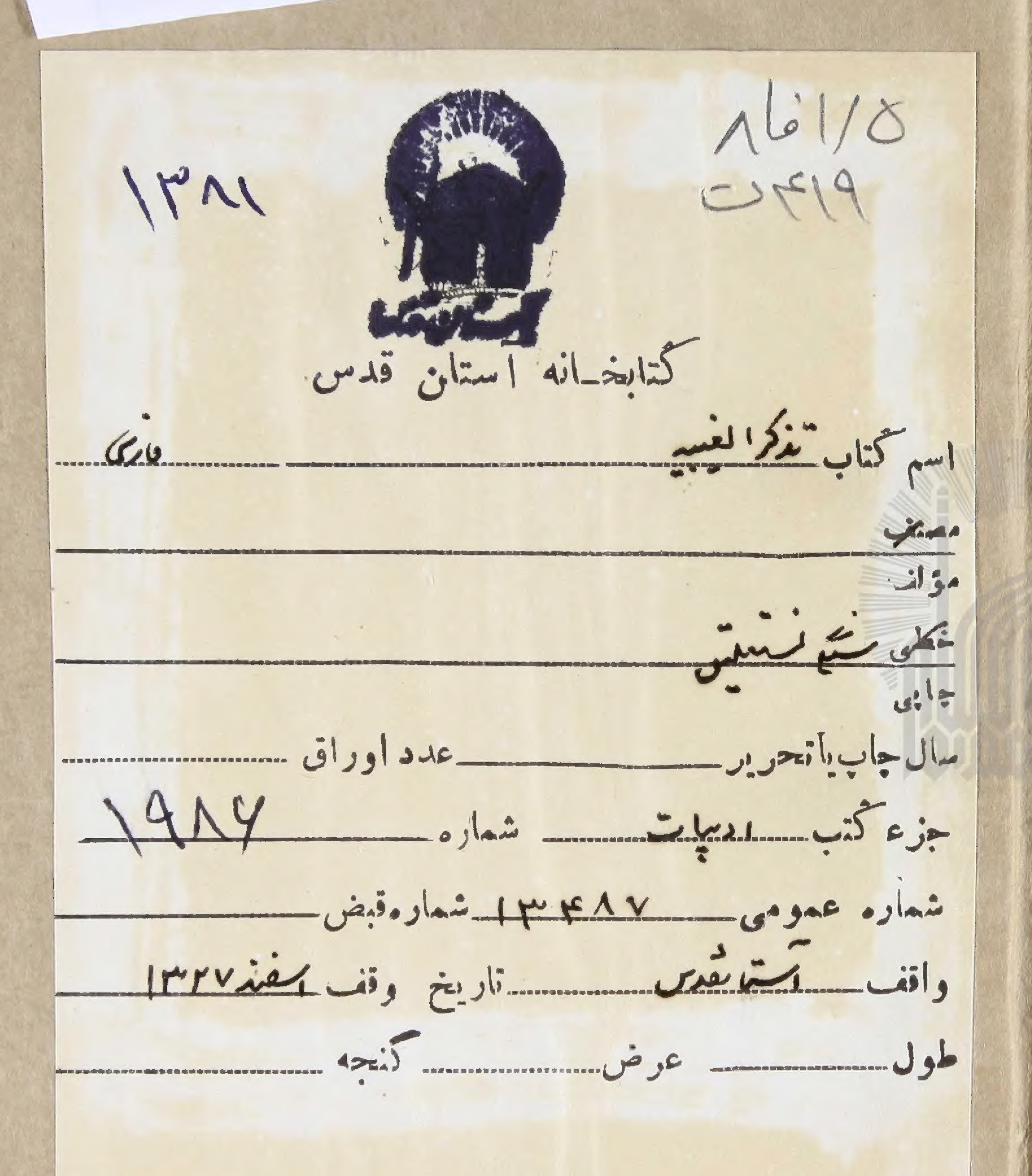
یادداشتها:

موضوع(ها):
۱. شعر فارسی - قرن ۱۳ ق.
۲. تصوف - ذمائم‌ها وردیه‌ها

شناسه(های) افزوده:
الف. عنوان.

فهرستگار: اسدزاده تاریخ فهرستگاری: مرداد ۸۹

برای اعلای کلمهٔ حقه و افشای طرق مناقبه

تذکرة العبید

نقد صوفی نه همی صافی بی‌غش باشد
ای بسا خرقه که مستوجب آتش باشد

خوش بود گر محک تجربه آید به میان
تا سیه روی شود هر که در او غش باشد

فی

۲ مغز چون پسته دیدمش همه مغز
پوست بر پوست بود همچو پیاز

پارسایان روی در مخلوق
پشت بر قبله میکنند نماز

ترقی الصوفیه

حسب فرمایش آقا محمد سید رمضان شاه صاحب طبع شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

فی صلوٰۃ العوام

بشنوید ای یاوران این داستان … از زبان بلبلے در بوستان
شرط اول آنکه با سمعی تمام … گوش بدہی تا کنم قطع کلام
شرط ثانی آنکه باشے بیمرض … تا بدانی ہستے من بیغرض
شرط ثالث آنکه با صدق و صفا … شو مصدق بر جمیع گفتہ ہا
بود شخصے ایستادہ در نماز … در صفے از صفہای بس دراز
گاہ دندانہا بیکدیگر فشرد … تا بگوید قاف را باریک و خورد
گہ دہن را باز کردی آنجناب … تا کہ میمی گوید از روی حساب

صاد را از ناف و حا را از زبان … لام را از حلق بنمودی عیان
گر کسے نزدیک او بودی بخواب … مے پرید از خواب و میگفت ای جناب
رومئی یا انگلیسے یا مجوس … گرچہ باشد لہجات مانند روس
ہمچو او دہ تن بدی سلندر نماز … در قنوتات و رکوعات دراز
گر نظر کردی کسے بر قلبشان … میشدی آگہ لسر و کنہشان
یک بفکر پشم چون حلاج بود … یک بیاد چرم چون سراج بود
یک بدی خباز و نانش میفروخت … یک بدی رزاز و جلدش می بدوخت
یک بدی بہر ریاست نقشہ ریز … تیغ خود از بہر مردم کرد تیز
یک بدی عارف صفت از شرع سیر … گہ بنزد مرشد و گہ شیخ و پیر
گہ بہم میبافت رشتہ و سلسلہ … گہ بہم میدوخت خرقہ و منگلہ
بد فقیری نزد آن جمع کبار … سالہا میکرد و میگریید زار

یک بگفتا زان میان بر آں فقیر   کے فقیر مستمند و ہم حقیر

باش ساکت یکدم ای مرد عوام   تا نمایم من نمازم را تمام

دومی گفتا بر آن کای مرد خورد   ایں نمازت شیشہ و کردیش خورد

آں فقیر بے نوا بانگے برد   ای غنے بے وفا کے ایں سزد

من گرسنہ در میان مردماں   تو بسیری کے بفکر ایں و آں

یار باد ر ہر کجا باشد غنی   حق احد ادم بچاہش افکنے

سیمے ایں حرف را چوں زان شنید   نعرۂ زد بر فقیر کے عنید

راست میگوید برو ساکت نشیں   اغنیا را ہیچ وقتی بد مبین

چارمین گفتا کہ ایں ہستے فقیر   شاہدم من مدتے بودی اسیر

پنجمین گفتا کہ وہ زیں مردماں   جملہ نشنیدند ایں از شرع مان

حرف خارج مبطل استے در نماز   میکنند فاسد چو سیر اندر پیاز

ششمین با پنجمین شد رد و برد   پس چرا خود مینمائے گفتگو

ہفتمین گفتا کہ در این مسئلہ   مفتیاں دارند باہم ولولہ

ہر کسے بر مفتیش سازد رجوع   گر بود باطل کند از سر شروع

ہشتمیں گفتا کہ من دانا ستم   بر جمیع حکمہا خوانا ستم

حرف اگر گوئے بیکجا و مکان   استقامت داشتے جنبش مدام

ور بگوئے وردی در پیچ و تاب   شایدی گردد نمازت کم ثواب

نہمیں گفتا کہ اُسکُت ای یہود   حکم غیر انزل اللہ را چہ سود

گر نبودم در نماز از قہقرا   می بدیدی ضربت چوب مرا

دہمیں گفتا کہ ای نہ احمقان   بہر چہ بود اختلاف ایں و آں

ایں ہمہ دعوی و حرف شت و زور   بہر نادانے است ای از عقل [illegible]

گر شما عالم بُدید با عمل   کے بیفتادید اندر ایں وحل

معنے علم از جہالت رستن است | معنے علم از ضلالت جستن است
من کتاب نخبہ راہم خواندہ ام | من کباب پختہ راہم خوردہ ام
مجتہدینی کہ حی و حاضر اند | جملہ درایں حکم باہم ناظرند
کہ اگر خوانند در پیش نماز | مثنوی و حافظ و سعدیؔ دراز
بہر مقصودی ندارد ہیچ عیب | ہیچ عیب و ہیچ نقص و ہیچ ریب
مجتہدی بود در سابق زمان | احتیاطی بود و بس محتاط آں
تا بوقت رفتنش ازیں جہاں | داد میزد بر جمیع مردماں کہ
گر مصلے حرفکے اندر نماز | زد شود خارج ازاں راز و نیاز
گر مصلے حرفکے عمداً زند | حرف او چوں سیخ دُغلش بشکند
من کہ تقلید از جنابش میکنم | گر زنم حرفے نمازم بشکنم
آنکہ بُد عارف صفت گفت الخنا | چوں کنم شکر ای حکیم کبریا

مرشد من کردہ تعلیم سکوت | خواند تکبیر و برفتی در قنوت
گفت یار بامنم پیر غلام | بود در شیخ المشایخ شیخ جام
در طریقت مرشد و قطب و ولی | در شریعت برتر از ملّا علی
آنکہ شد نامش بر پیر و جواں | حضرت پشمے قلے شاہ جہاں
ایں سکوتم نزد او تکمیل شد | وین قنوتم بہر او تجلیل شد
تربیت در نزد پیرم کردہ | بر چنیں شاہے وزیرم کردہ
گر نبُد او از کجا ساکت بُدم | ور نشد او از کجا صامت شدم
چونکہ شوقش ز دلبر مدہوش شد | دیگ عشقش پُر شد و در جوش شد
دست بُرد و بوق خود را باد کرد | نعرہ چوں نعرۂ فرہاد کرد
آنچناں کز نعرہ اش حیراں شدند | جملگے حیران و سرگرداں شدند
از جوانب سوی او بشتافتند | مرد حق را مردماں بشناختند

از قنوتش رفت عارف در رکوع — تا کند ذکر رکوعش را شروع
اشک میبارید چون ابر بهار — با خضوع و با خشوع آن نامدار
بود ذکرش ذکر یا حق و علے — گاه میگفتے خفے و گه جلے
خاصه آنوقتی که دیدش مردمان — جملگے بر او نظر کردی عیان
هر دمی یکرنگ و یک فرم جدید — از سر و گردن همی کردی پدید
هر کسے از یکطرف زان مردمان — حرفها در شان او کردی بیان
یک بگفتا کین جوان خوش سیر — بالیقین گردیده زین عالم بدر
دیگری گفتا معراج است این — کز خودی خود گشته بیرون اینچنین
واندگر گفتا برای دیگران — جعفر طیار این باشد بدان
احمقان هم گشته فارغ از نماز — زان رکوعات قنوتات دراز
جمله شان گشتند بر او مجتمع ❊ — از برای حرفهایش مستمع

جمله میگفتند از روی نیاز — این نماز است این نماز است این نماز
گر مصلے این بود پس ما کہ ایم — ور مربے این بود پس ما چه ایم
مرد عارف کم کمک کردی تمام — آن نماز خویش را با اهتمام
ملتفت شد بر خود آن عارف سیر — شایدی از خود ندارم من خبر
اینچنین استے که این خلق جهان — میکنندے بهر شان من بیان
یاد آمد حرفهای مرشدش — که همی گفتے بآن مسترشدش
سالکا دو گوش بر این گفته ها — سِترهای چون دُرِ ناسفته ها ❊
میشوه وقتی که در حال طلب — صد هزاران ره روی در یکو جب
میشود وقتی که در حال سلوک — مینهی پا بر سر شاه و ملوک
مغتنم میدان تو آنحال سرور — ظلمتت آندم شود یک لمعه نور
زین سبب شد گفته بر هشیار و مست — دم غنیمت دان که عالم یکدم است

اندر آندم نیست بر تو معصیت — روح خود امیناے تقویت
یکقدم از فرش بر عرش خدا — مینهیٰ و میشوی ایزد نما ؛
عارف بیچاره گردیدش یقین — کاین بود آنحال و آنحال است این
با مریدان رفتی اندر خانقاه — مینمودی هر سفیدی راه سیاه
این لقب آمد ز مرشد بهر او — حضرت بو قی علی شاه است او
بعد چندی مرشدش رفت از میان — شد ولی وقت و هم قطب الزمان
لکلک بگرفتی از مردم خراج — دین فروشی را بدادی او رواج
ریختی بر گرد خود کاه و علف ؛ — تا رساند چارپایان را شعف
جمله اشکم پرستان جهان — از برای خدمتش بستے میان
کاه جورا لکلک بسیار گرد — تا جمیع احمقان را یار گرد ؛
خواست تا بنمایدی بر مردمان — گرد من جمع آمدند این احمقان

نام بنهاد احمقانش را فقیر — معنیش محتاج باشد بر نفیر
یک نشانی بهر آنها رسخ کرد — احمقان را نزد مردم مسخ کرد
رفته رفته کاه و جو بے حد نمود — تا مریدان را ز عهد بعید نمود
در جمیع شهرها اصطبل ساخت — تا مریدان را بمثل طبل ساخت
احمقان را دانه کش از بهر خود — جمله را پروانه وش در گرد خود
لکلک کوس انا اللّٰهی زدی — بر سر خود افسر شاهی زدی
عابدان ها شمے را سنگ زد — عارفان دا قعی را ننگ زد
عارفان حقهٌ جمله مختفی ؛ — از برای عو عو این عفعفی ؛

خیر الکلام | فی النصیحة | ما قل و دل

ای فرو در حبّ دنیاے دنی — همچو کرم پیله بر خود میتنے ؛
چشم خود کن باز ای غرق هوس — بین چسان خود را نمودی در قفص

دیدۂ پیدا کن ای کوراید — تا کہ بینی خویشتن را بیخرد
بین چہ فرمودہ بہاءالدین راد — عارف کامل امام واستاد
خورد بینا نند در عالم بسے — واقفند از کاروبار ہر کسے
زیرکانند از یسار واز یمین — از پے ردّ وقبول اندر کمین
باہمہ خودبینی وکبرومنی — لاف تقوی وعدالت میزنی
دین فروشے از پے نان حرام — مکر وحیلہ بہر تسخیر عوام
سربسر کار تو در لیل ونہار — سعے در تحصیل جاہ واعتبار
ہم کہ فرمودہ است مولے المولوی — در کتاب مستطاب مثنوی
ظاہرت چوں گور کافر پر حلل — باطنت قہر خدا عزّ وجل
ہم کہ فرمودہ است مردی اوستاد — حق نماید روح او خشنود وشاد
خواجۂ عالم رسول معتمد — نعرۂ الفقر فخری میزند

لیک آن فقری کہ مطلوب خداست — افتخار انبیاء واولیاست
در خور ہر مرشد ودرویش نیست — بینوا درویش گاوے بیش نیست
کار درویش از شریعت رستن است — بلکہ از قید طریقت جستن است
ہر زماں دم از حقیقت میزنند — لاف از سر محبت میزنند
دین وآئین را بدنیا باختہ — آخرت پشت سر انداختہ
از خدا ہرگز نمیگوید سخن — یا علی را کردہ ورد خویشتن
با یکے چوں خویش بیعت میکنند — لعن بر اہل شریعت میکنند
مرشد او ہر دو ز اہل بدعتند — اہل بدعت مستحق لعنتند
فقر آں دارد کہ تن ویران کند — ترک دنیا در رہ جاناں کند
نان جو خشکیدہ از بہر قوت — میخورد از بہر قوت لایموت
کیست ایں درویش با فقر وغنا — در جہاں الا علی مرتضے

گر چنیں درویش دیدی الغمو   سر برهنه بر پای ادب بے گفتگو
زهد کن تا فارغ از ذلت شوی   ترک لذت کن که باعزت شوی
زهد چبود آشنائے با خدا   بے نیازی از جمیع ماسوا
زهد چبود ترک دنیا کردن است   کشتن نفس و قناعت کردن است
زهد آں باشد که با رنج و تعب   صائم و قائم تو باشے روز و شب
زهد چبود ترک جسم و جان تو   از علایقهائے بے پایان تو
زهد را با علم اگر دارا شوی   تارک دنیا و ما فیها شوی
ایکه دنیت را زیانے میکنے   بت پرستے خود نمائے میکنے
بهر دنیا ترک خالق کرده   زهد از بهر خلایق کرده
کار تو جز حیله و تدلیس نیست   همچو تو زاهد کم از ابلیس نیست
نیست بهر عارفاں با صفا   رتبهٔ بالاتر از خوف خدا

صاد را از ناف و حا را از زبان   لام را از حلق نمودی عیاں
گر کسے نزدیک او بودی بخواب   مے پرید از خواب و میگفت الجناب
رومئی یا انگلیسے یا مجوس   گرچه باشد لهجه‌ات مانند روس
همچو اودہ تن بدی اندر نماز   در قنوتات و رکوعات دراز
گر نظر کردی کسے بر قلبشان   میشدی آگه ز بسّر و کنهشان
یک بفکر پشم چوں حلاج بود   یک بیاد چرم چوں سراج بود
یک بدی خباز و نانش میفروخت   یک بدی رزاز و جلدش می بدوخت
یک بدی بهر ریاست نقشه ریز   تیغ خود از بهر مردم کرد تیز
یک بدی عارف صفت از شرع سیر   گه بنزد مرشد و گه شیخ و پیر
گه بهم میبافت رشته و سلسله   گه بهم میدوخت خرقه و منگله
بد فقیری نزد آن جمع کبار   سائلے میکرد و میگریید زار

یک بگفتا زان میان برآں فقیر
کے فقیر مستمند و ہم حقیر

باش ساکت یکدم ای مرد عوام
تا نمایم من نمازم را تمام

دوّمی گفتا برآں کای مردِ خُورد
ایں نمازت شیشہ و کردلش خُورد

آں فقیر بے نوا بانگے بزد
ای غنئے بے وفا کے ایں سزد

من گرسنہ درمیان مرداں
تو بسیری کے بفکر ایں و آں

یار بادر ہر کجا باشد غنی
حق احد ادم بچاہش افگنے

سیّمے ایں حرف را چوں زاں شنید
نعرۂ زد بر فقیرک کے عنید

راست میگوید برو ساکت نشیں
اغنیا را ہیچ وقتی بد مبین

چارمین گفتا کہ ایں ہستے فقیر
شاہدم من مدتے بودی اسیر

پنجمین گفتا کہ وہ زیں مرداں
جملہ نشنیدند ایں از شرع مان

حرف خارج مبطل استے در نماز
میکنند فاسد چو شیر اندر پیاز

ششمین باپنجمین شد رُو برُو
پس چرا خود مینمائے گفتگو

ہفتمیں گفتا کہ دراین مسئلہ
مفتیاں دارند باہم ولولہ

ہر کسے بر مفتیش سازد رجوع
گر بود باطل کند از سر شروع

ہشتمیں گفتا کہ من دانا ستم
بر جمیع حکمہا خوانا ستم

حرف اگر گوئے بیکجا و مکان
استقامت داشتے عیش مدام

ور بگوئے در دی در پیچ و تاب
شاید گردد نمازت کم ثواب

نہمیں گفتا کہ اُسکُت ای یہود
حکمِ خیرِ ازل اللہ را چہ سُود

گر نبودم در نماز از قہقرا
می بدیدی ضربت چوب مرا

دہمیں گفتا کہ ای نہ احمقاں
بہر چیود اختلاف ایں و آں

ایں ہمہ دعوٰی و حرفِ شستِ روز
بہر نادانے است ای از عقل دُور

گر شما عالم بُدید باعمل
کے بیفتادید اندر ایں وحل

معنی علم از جهالت رستن است — معنی علم از ضلالت جستن است
من کتاب نخبه را هم خوانده ام — من کباب پخته را هم خورده ام
مجتهدینی که حی و حاضر اند — جمله در این حکم با هم ناظرند
گر اگر خوانند در این نماز — مثنوی و حافظ و سعدی دراز
بهر مقصودی ندارد هیچ عیب — هیچ عیب و هیچ نقص و هیچ ریب
مجتهدی بود در سابق زمان — احتیاطی بود و بس محتاط آن
تا بوقت رفتنش ازین جهان — داد میزد بر جمیع مردمان
گر مصلّی حرفکی اندر نماز — زد شود خارج از آن راز و نیاز
گر مصلّی حرفکی عمداً زند — حرف او چون ریح غسلش بشکند
من که تقلید از جنابش میکنم — گر زنم حرفی نمازم بشکنم
آنکه بُد عارف صفت گفت الحذا — چون کنم شکر ای حکیم کبریا

مرشد من کرده تعلیم سکوت — خواند تکبیر و برفتی در قنوت
گفت یارا منم پیر غلام — بر در شیخ المشائخ شیخ جام
در طریقت مرشد و قطب و ولی — در شریعت برتر از ملّا علی
آنکه شد نامش بر پیر و جوان — حضرت پشمی قبلهٔ شاه جهان
این سکوتم نزد او تکمیل شد — وین قنوتم بهر او تجلیل شد
تربیت در نزد پیرم کردهٔ — بر چنین شاهی وزیرم کردهٔ
گر بُد او از کجا ساکت بُدم — ور نشد او از کجا صامت شدم
چونکه شوقش زد بسر مدهوش شد — دیگ عشقش پُر شد و در جوش شد
دست بُرد و بوق خود را باد کرد — نعرهٔ چون نعرهٔ فرهاد کرد
آنچنان کز نعره اش حیران شدند — جملگی حیران و سرگردان شدند
از جوانب سوی او بشتافتند — مرد حق را مردمان بشناختند

از قنوتش رفت عارف در رکوع	تا کند ذکر رکوعش را شروع
اشک میبارید چون ابر بهار	باخضوع و باخشوع آن نامدار
بود ذکرش ذکر یاحق و علے	گاه میگفتے خفے وگہ جلے
خاصه آنوقتی که دیدش مردمان	جملگے بر او نظر کردی عیان
هردمی یکرنگ یک فرم جدید	از سر و گردن همی کردی پدید
هرکسے از یکطرف زان مردمان	حرفها در شان او کردی بیان
یک بگفتا کین جوان خوش سیر	بالیقین گردیده زین عالم بدر
دیگری گفتا بمعراج است این	کز خودی خود گشته بیرون اینچنین
واندگر گفتا برای دیگران	جعفر طیار این باشد بدان
احمقان هم گشته فارغ از نماز	زان رکوعات قنوتات دراز
جمله شان گشتند بر او مجتمع	از برای حرفهایش مستمع

جمله میگفتند از روی نیاز	این نماز است این نماز است این نماز
گر مصلی این بود پس ما که ایم	در مربی این بود پس ما چه ایم
مرد عارف کم کمک کردی تمام	آن نماز خویش را با اهتمام
منتقبه شد بر خود آن عارف سیر	شایدی از خود ندارم من خبر
اینچنین استے که این خلق جهان	میکنندے بهر شان من بیان
یاد آمد حرفهائی مرشدش	کہ همی گفتے بآن مسترشدش
سالکا ده گوش بر این گفته ها	سترهای چون درِ ناسفته ها
میشود وقتی که در حال طلب	صد هزاران رهروی در یکوجب
میشود وقتی که در حال سلوک	مینهی پا بر سر شاه و ملوک
مغتنم میدان تو آنحال سرور	ظلمتت آندم شود یک لمعه نور
زین سبب شد گفته بر هشیار و مست	دم غنیمت دان که عالم یکدم است

اندر آن دم نیست بر تو معصیت   روح خود امینمائے تقویت
یکقدم از فرش بر عرش خدا   مینهیؔ و میشوی ایزد نما ؁
عارف بیچاره گردیدش یقین   کاین بود آنخال و آنخال است این
بامریدان رفتی اندر خانقاه   مینمودی هر سفیدی راه سیاه
این لقب آمد ز مرشد بهر او   حضرت بوقے علے شاه است او
بعد چندی مرشدش رفت از میاں   شد ولّے وقت و هم قطب الزماں
لکملک بگرفتی از مردم خراج   دین فروشی رابدادی او رواج
ریختی بر گردِ خود کاه و علف ؁   تا رساند چارپایاں را شعف
جمله اشکم پرستان جهاں   از برای خدمتش بستے میاں
کاه جو را لکملک بسیار گرد   تا جمیع احمقاں را یار گرد ؁
خواست تا بنمایدی بر مرداں   گرد من جمع آمد این احمقاں

نام بنهاد احمقانش را فقیر   معنیش محتاج باشد بر نفیر
یک نشانی بهر آنها رسخ کرد   احمقاں را زد و مردم مسخ کرد
رفته رفته کاه و جو بے حد نمود   تا مریدان را ز عهد بعید نمود
در جمیع شهرها اصطبل ساخت   تا مریدان را بمثل طبل ساخت
احمقاں را دانه کش از بهر خود   جمله را پروانه وش در گرد خود
لکملک کوس انا اللّٰهی زدی   بر سرِ خود افسر شاهی زدی
عابدان ها ششے را سنگ زد   عارفان واقعی را ننگ زد
عارفان حقه جمله مختفی ؁   از برای عوعو این عفعفی ؁

خیر الکلام | فی النصیحة | ما قل و دل

ای فرو در حبّ دنیاے دنی   همچو کرم پیله بر خود تینے ؁
چشم خود کن باز ای غرق هوس   بین چسان خود را نمودی در قفص

دیدۂ پیدا کن ای کور ابد | تا کہ بینی جو یشتن را بیخرد
بین چہ فرمودہ بہاؤالدین راد | عارف کامل امام واستاد
خورد بینا نند در عالم بسے | واقفند از کار وبار ہر کسے
زیرکانند از یسار واز یمین | از پے ردّ وقبول اندر کمین
با ہمہ خود بینی وکبر ومنی | لاف تقوی وعدالت میزنی
دین فروشے از پے نان حرام | مکر وحیلہ بہر تسخیر عوام
سر بسر کار تو در لیل ونہار | سعے در تحصیل جاہ واعتبار
ہم کہ فرمودہ است مولے المولوی | در کتاب مستطاب مثنوی
ظاہرت چوں گور کافر پُر حُلَل | باطنت قہر خدا عزّ وجل
ہم کہ فرمودہ است مردی اُستاد | حق نماید رُوح او خشنود وشاد
خواجۂ عالم رسول معتمد | نعرۂ الفقر فخری میزند

لیک آن فقری کہ مطلوب خداست | افتخار انبیاء واولیاست
در خور ہر مرشد ودرویش نیست | بینوا درویش گادے بیش نیست
کار درویش از شریعت رستن است | بلکہ از قید طریقت جستن است
ہر زماں دم از حقیقت میزنند | لاف از سر محبت میزنند
دین وآئین را بدنیا باختہ | آخرت پشت سر انداختہ
از خدا ہرگز نمیگوید سخن ؛ | یا علی را کردہ وردِ خویشتن
با یکے چوں خویش بیعت میکنند | لعن بر اہل شریعت میکنند
مرشد او ہر دو ز اہل بدعتند | اہل بدعت مستحق لعنتند
فقر آں دارد کہ تن ویران کند | ترک دنیا در رہِ جاناں کند
نان جو خشکیدہ از بہر قوت | میخورد از بہر قوت لایموت
کیست ایں درویش با فقر وغنا | در جہاں الا علی مرتضےٰ

گر چنیں درویش دیدی الغرض
سر بنه بر پای او بے گفتگو

زهد کن تا فارغ از ذلت شوی
ترک لذت کن که باعزت شوی

زهد چبود آشنائے با خدا
بے نیازی از جمیع ماسوی

زهد چبود ترک دنیا کردن است
کشتن نفس و قناعت کردن است

زهد آں باشد که با رنج و تعب
صائم و قائم تو باشے روز و شب

زهد چبود ترک جسم و جان تو
از علائقهاے بے پایان تو

زهد را با علم اگر دارا شوی
تارک دنیا و ما فیها شوی

ایکه دنیت را زیانے میکنے
بت پرستے خودنمائے میکنے

بهر دنیا ترک خالق کردهٔ
زهد از بهر خلایق کردهٔ

کار تو جز حیله و تدلیس نیست
همچو تو زاهد کم از ابلیس نیست

نیست بهر عارفاں با صفا
رتبهٔ بالاتر از خوف خدا

خوف حق سرمایهٔ هر طاعت است
هر عبادت را نشان و علت است

خوف حق هر کس ندارد مرد نیست
لائق این درد هر بیدرد نیست

چوں کسے ایں رتبه را دارا شود
تاج دار الملک بخششے شود

ایکه گوئے خوف دارم از خدا
فرق دارد ادعا با مدعا

قول محض و ادعا بیجا بود
خوف و خشیت را علامتها بود

آں علامت دیده گریان تست
رنگ زرد و ناله و افغان تست

خوف آں باشد که شبهای دراز
با خدائے خویشتن گوے تو راز

خوف آں باشد که از بیم حساب
کم کنی از خورد و خواب و نان و آب

بر ریاضت نفس را عادت دهی
روز تا شب مشق هر طاعت دهی

ایکه دم از خوف و خشیت میزنے
با خدا لاف محبت میزنے

یا بیا بر مدعا پاینده باش
یا که از این ادعا شرمنده باش

آنکه صاد از قاف را نشناخته | در کتاب مثنوی بشتافته
مثنوی او چو قران مدل | هادی بعضی و بعضی را مضل
مرد دانا را هدایت میکند | شخص نادان را ضلالت افکند
گر تو دانائی برو قران بخوان | ور که نادانی ترا چه بود بآن
گفتم این را تا بماند یادگار | این خزان است و بیاید نوبهار
میرساند حق ظهور شمس دل | میطپاند لشکر خفر را بگل
میشود آخر گلستان روزگار | از برای تیغ های آب دار
در هزار و سیصد و پنجاه و یک | ریختم بر زخمها شان من نمک
گر تو باشی نام من را در صدد | کل این ابیات آمد در عدد

تمت

طبع این نسخه چو در بعد ف — سنه ۱۳۵۱ — شد بروزی که شمس بد بشرف

الصوفی من جعل الدنیا خلف القفا وسلک طریق المصطفی واستوت الذهب فی الحجر والفضة والمدر والکلب الکوفی خیر من الف الصوفی

برای اعلای کلمهٔ حقه و افشای طرق مناهیه

تذکرة الغیبیة

نه هر صوفی بهی صافی نفس باشد
رهی باخرقه که رشته جیب آتش باشد

نونی بود گر تملک بجز به ایزد لیبان
تا پیر ره روی شود هر که داد دغی باشد

فی

آنچو پیاز چه دیدمش همه مغز
پوست بر پوست بود همچو پیاز

پارسایان روی در مخلوق
پشت بر قبله میکنند نماز

ترقی الصوفیة

حسب فرمایش آقا محمد سید رمضان شاه صاحب طبع شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

فی صلوٰۃ العوام

بشنوید ای یاوراں ایں داستاں ۔ از زبان بلبلے در بوستان
شرط اول آنکہ باسعی تمام ۔ گوش بدہی تا کنم قطع کلام
شرط ثانی آنکہ باشے بیغرض ۔ تا بدانی ہستمے من بیغرض
شرط ثالث آنکہ با صدق و صفا ۔ شو مصدق بر جمیع گفتہ ہا
بود شخصے ایستادہ در نماز ۔ در صفے از صفہا ای بس دراز
گاہ دندانہا بیکدیگر فشرد ۔ تا بگوید قاف را باریک و خورد
گہ دہن را باز کردی آنجناب ۔ تا کہ میمی گوید از روی حساب

خوف حق سرمایۂ ہر طاعت است ۔ ہر عبادت را نشان و علت است
خوف حق ہر کس ندارد مرد نیست ۔ لایق ایں درد ہر بیدرد نیست
چوں کسے ایں رتبہ را دارا شود ۔ تاج دارا لمنا بخشیدہ شود
ایکہ گوئے خوف دارم از خدا ۔ فرق دارد ادعا با مدعا
قول محض و ادعا بیجا بود ۔ خوف و خشیت را علامتہا بود
آں علامت دیدہ گریان تست ۔ رنگ زرد و نالہ و افغان تست
خوف آں باشد کہ شبہای دراز ۔ با خدائے خویشتن گوے تو راز
خوف آں باشد کہ از بیم حساب ۔ کم کنی از خورد و خواب و نان و آب
بر ریاضت نفس را عادت دہی ۔ روز تا شب مشق ہر طاعت دہی
ایکہ دم از خوف و خشیت میزنی ۔ با خدا لاف محبت میزنی
یا بیا بر مدعا پایندہ باش ۔ یا کہ ازیں ادعا شرمندہ باش

آنکه صاد از قاف را نشناخته — در کتاب مثنوی بشتافته

مثنوی او چو قران مُدلّ — هادی بعضی و بعضی را مذلّ

مرد دانا را هدایت میکند — شخص نادان از ضلالت افکند

گر تو دانائے برو قراں بخوان — ور که نادانے ترا چبود بآں

گفتم این را تا بماند یادگار — این خزان است و بیاید نوبهار

میرساند حق ظهور شمس دل — میطپاند لشکر خفّر را بگِل

میشود آخر گلستان روزگار — از برای تیغ های آب دار

در هزار و سیصد و پنجاه و یک — ریختم بر زخمها شان من نمک

گر تو باشے نام من را در عدد — کل این ابیات آمد در عدد

تمت

طبع این نسخه چو در بعدف — سنه ۱۳۵۱ — شد بروزی که شمس بُد بشرف

الصوفی من جعل الدنیا خلف القفا وسلک فی طریق المصطفی واستوت الذهب والحجر والفضة والمدر والطلب الکوفی خیر من الف الصوفی

۱۸۱
/۵
۴۱۹
۱۳۵۱